

APRÓBB KÖZLEMÉNYEK

Az ivarok számviszonyai a rovaroknál. — Az ivarok számviszonyainak meghatározása a legtöbb rovarfajnál nagy nehézségekbe ütközik, minthogy a hímeknek vagy nőstényeknek hol kisebb, hol nagyobb számban való megjelenése számos olyan feltételtől függ, melyet valamely adott esetben mind számba venni gyakran épen nem vagy alig lehetséges. Befolyással vannak erre az illető rovarfajnak életmódja, az egyes ivaroknak fejlődési és táplálkozási viszonyai, különböző tartózkodása és szokásai stb. Ha ezeket mind apróra nem ismerjük, gyakran tévedhetünk annak megítélésében, hogy valamely rovarfajnál melyik ivar, a hím-e, vagy a nőstény, van nagyobb számban képviselve.

Erre nézve igen tanulságos esetet tapasztaltam 1860. július havában, midőn Pozsegamegye erdőségeiben rovarásztam. A lipiki fürdő mellett ugyanis nemrég levágott gyertyánfákon a *Tharops nigriceps Mannerh.* nevű ritka és hazánkból Pozsegamegyén kívül még csak Mehádia vidékéről ismeretes bogarat igen nagy mennyiségben találtam. A bogarak mind a törzsek vágási lapjából kiszivárgó nedven lakmároztak és oly könnyen lehetett őket elfogni, hogy rövid idő alatt körülbelül 300 példányt szedtem össze. De úgy ezek, mint a többi példányok mind csupa nőstények voltak;*) hímeket egyetlen egyet sem találtam közöttük. Ebből már most valaki könnyen arra a gondolatra jöhetne, hogy ime tehát ennél a bogarfajnál a nőstények igen gyakoriak, a hímek ellenben szerfelett ritkák.

Nemsokára azonban megkaptam erre a czáfolatot, a midőn Lipiket elhagyva, rovarotani kutatásaimat éjszak-keleti irányban tovább folytattam és a Lipiktől több mint 40 kilométernyi távolságban fekvő Strazseman falu környékén a Papuk hegy oldalán rovarásztam. A *Tharops nigriceps*, 5—6 nappal az előbbi eset után, itt is kézrekerült, még pedig egy vén fatörzsből. A ledőlt és összevissza furkált fatörzsön kívülről számos apró lyuk volt látható, és úgy szólván minden lyukból egy-egy *Tharops* feje kandikált ki. Hogyan fogjam el őket? Gyorsan határoztam s a fatörzs egyik

*) E nőstények közül a legtöbb egyszersmind peterakással foglalkozott; sok példánynak a tojócsöve oly erősen volt a fába beszúrva, hogy nem lehetett őket onnan leszedni, a nélkül, hogy a fába szorult tojócső a potroh egy részével együtt le ne szakadjon.

végén tüzet rakva, azt meggyújtottam. A füst természetesen behatolt a törzs belsejébe is és csakhamar kikergette onnan a bogarakat, melyek lyukaikból mind szépen kimászván, könnyen összefogdoshatók voltak. Ily módon szintén több száz példányra tettem szert; de ezek meg egytől egyig mind csupa hímek voltak.

Nem vagyok egészen bizonyos benne, hogy vajjon ez utóbbi esetben a nőstények nem rekedtek-e benn a fatörzsben, vagy hogy vajjon egyáltalában csak hímekből állott-e az itt tenyésztett nemzedék? — Meglehet különben az is, hogy a hímek, valamint sok más rovarfajnál, úgy ennél is talán valamivel korábban fejlődnek ki mint a nőstények, és hogy az előbbi esetben, a hímek már letűntek az élet szinpadáról, az utóbbi esetben pedig a nőstények még nem jelentek meg.

Semmi kétséget sem szenved tehát, hogy az ivarok számvi-nyait egyes észleletekből meghatározni alig lehetséges; e viszonyok tüzetes felderítését csak az illető rovarfajnak huzamosabb ideig tartó folytonos megfigyelése és főleg több nemzedékének fogságban való felnevelése útján lehet megkísérteni.

Frivaldszky János.

A Saga serrata Kolozsvár környékén. — Dr. Chyzer Kornél úr e folyóirat 172-ik lapján az érdekes *Saga serrata*-nak eddig ismert hazai termőhelyei közül a budai Sashegyet, a mehádiai Domogletet és végre, mint legújabbat, a S.-A.-Ujhely felett emelkedő Sátorhegyet említi; tényleg ismeretes azonban ennek a kalandos termetű szöcskének még egy hazai termőhelye is ez Kolozsvár.*) Az erdélyi muzeum-egyletnek kezelésem alatt álló gyűjteményét egy gyönyörű nőstény példány díszíti, melyet Schuster Károly ág. evang. elemi iskolai tanító úr fogott a Györgyfalva felé eső réteken, és mely 1869-ben vétetett fel a gyűjteményünkben levő egyenesszárnyú rovarok jegyzékébe.

Dr. Entz Géza.

Halpusztító szitakötő-álczák. — A szitakötők kifejlett állapotukban, mint tudjuk, a legkegyetlenebb ragadozók, melyek nyílsebes repüléssel hasítva a levegőt, zsákmányul ejtik az utjukba eső rovarokat. De nemcsak kifejlett állapotukban ily vérengző természetűek, hanem ilyenek már álczakorukban is, a midőn álló vagy folyó vizek mélyében élik világukat. Mint kifejlett rovarok a sóly-

*) V. ö. Herman Ottó, Erdély bőr- és egyenesröpüi. (Az erdélyi muzeum-egylet évkönyvei. 1871 V. köt. 109 l.)